

Project da fusiun Futur Val Lumnezia

**Referat da la presidenta da la regenza Barbara Janom Steiner
a chaschun da l'occurrenza d'infurmaziun davart la fusiun prevista da las vischnancas da
Cumbel, da Degen, da Lumbrein, da Morissen, da Suraua, da Vella, da Vignogn e da Vrin
ils 12 da matg a Vella**

Stimadas votantas e stimads votants

Stimads signurs presidents communalas

Stimadas commembras e stimads commembers da las autoritads

Il 7 d'avrigl 2009 ha gì lieu a Vignogn la sesida d'avertura dal project Futur Val Lumnezia. Passa trais onns pli tard, ils 25 da matg 2012, vegnis Vus, stimadas votantas e stimads votants, a stuair trair ina decisiun per l'avegnir: En las otg radunanzas communalas che han lieu a medem temp vegnis Vus a decider, sch'i duai dar *ina suletta* vischnanca or dad otg vischnancas. Vus avais pia la gronda responsabladad da decider, tge furma che Vus vulais dar al futur da Vossa patria. Cun Vossa preschientscha dad oz cumprovais Vus che Vus prendais fitg serius questa decisiun e che Vus vulais enconuscher da radent ils avantatgs ed ils dischavantatgs d'ina fusiun.

En noss chantun sa fatschentan ins il mument intensivamain cun las structuras existentas e futuras da nossas vischnancas. Sin il plaun politic han la regenza ed il parlament mess, il favrer 2011, clers binaris strategics e dà evidents signals da refurma. A vista mesauna duai noss chantun avair tranter 50 e 100 vischnancas, a lunga vista sut 50. Sin il champ da las structuras communalas èsi effectivamain capità insatge en il chantun Grischun. Dapi l'onn 2002 è il dumber da vischnancas sa reduci tras las fusiuns da vischnancas da 212 a 172 (minus 40 vischnancas).

Fusiuns na dastgan betg mo servir a sasezzas. Fusiuns èn necessarias per rinforzar la vischnanca sco instituziun; fusiuns duain puspè dar a l'instituziun "vischnanca" quella autonomia che l'appartegna. Midadas economicas, demograficas, socialas e politicas influenzeschan pli e pli la cooperaziun da las differentas corporaziuns territorialas. Ina diminuziun marcanta da las naschientschas, damain prontadad da surpigliar uffizis, pli gronds giavischs da vart da las burgaisas e dals burgais sco er da vart da las instanzas surordinadas e resursas che sa diminueschan pli e pli, tut quai augmenta il squitsch da refurmas en numerusas vischnancas. Las decisiuns vertentas e futuras en la politica federala e chantunala pretendan structuras communalas optimalas, quai vul dir structuras midadas.

Fusiuns da vischnancas èn adina colliadas cun emoziuns e cun temas. Arguments emoziunals vegnan fatgs valair savens er dals adversaris da las fusiuns: La perdita da la patria e da l'autonomia; la tema da las autras vischnancas, ... Las experientschas ch'èn vegnidadas fatgas fin ussa dattan dentant in auter maletg da las fusiuns: la reflexiun politica ha lieu entaifer ils cunfins da la nova vischnanca – nagina fracziun na vegn negligida. Qua e là vegn la fusiun fatga responsabla ch'i svaneschan plazzas da lavur e che la posta u schizunt l'ustaria serra. Tgi che giuditgescha objectivamain la realitad ed è sincer cun sasez, vegn a constatar, che betg las refurmas da las structuras communalas n'han chaschunà quests pass.

Ultra dals arguments dal cor pledan er ils arguments dal chau per ina fusiun. Las resursas finanzialas e persunalas che daventan pli e pli stgarsas pon vegnir impundidas en moda pli effizienta e pli efectiva. Ellas pon sa complettar fitg bain: saja quai en l'administraziun, saja quai en ils fatgs da construcziun u saja quai en il sector forestal. La forza da la nova vischnanca vegn ad animar la lingua e la cultura rumantscha. La schliaziun da las uniuns d'interess garantescha che la vischnanca po puspè ademplir independentamain sias incumbensas. Quai è autonomia vardaivla e vivida. La posiziun politica vers anora vegn meglierada.

En numerus secturs na datti pli nagins cunfins communal! Per pudair schliar las numerusas incumbensas communalas, dovri soluziuns intercommunalas: En ils secturs da l'administraziun, da la scola, da la selvicultura u dals pumpiers vegni gia collavurà cun success dapi onns. Er en uniuns da cultura u da sport sa scuntra la populaziun da la Lumnezia sur ils cunfins communal or ... e quai savens cun grond success! Events sco l'open air, ils concerts dal chor da vallada e las represchentaziuns pretensiusas da teater carmalan grondas rotschas da glied en la vallada da la glisch.

Las personas ch'èn responsablas per il project han gì durant trais onns dira lavur. Ellas han lavurà, martgadà e cumbatti, adina a favur da la singula vischnanca, dentant, e quai ma para decisiv, er a favur d'ina vischnanca fusiunada Lumnezia. Amez il project avais Vus, stimadas votantas e stimads votants, dà la clera incumbensa a la gruppa da lavur da cuntinuar cun las tractativas da fusiun. Preschentond il rapport final han las personas ch'èn responsablas per il project terminà lur lavur. Ellas meritan qua in grond engraziament! Sin basa dals resultats han las otg suprastanzas communalas pudì elavurar in messadi ed in contract da fusiun. Singuls cumpromiss u singulas concessiuns dattan perditga da la sensibilitad politica ch'è dumandada mintga di en nossa democrazia, per pudair cuntanscher las finamiras. Per singulas vischnancas èn talas concessiuns d'ina impurtanza enorma, per autras èn ellas ina grevizza. Tuttina na pon tals cumpromiss in summa betg sminuir il resultat general, il success u la visiun da la fusiun da vischnancas.

La regenza grischuna sustegna questa fusiun cun meds finanzials e persunalas considerabels. Tras quai metta ella – cun persvasiun e senza resalvas – in signal marcant per questa fusiun raschunaivla e per ina partenza optimala da la nova vischnanca. La gruppa da lavur ed il chantun han attribuì lur part a la fusiun. Ussa surpigliais Vus, stimadas votantas e stimads votants, la responsabladad!

La populaziun da la Lumnezia ha gia adina mussà curaschi, in senn per l'avegnir ed ina tenuta visiunara. Existiss autramain la porta da las dunnas a Porclas? A vessan autramain gia fusiunà l'onn 1963 las vischnancas da Peiden ed Uors, e l'onn 2002 las quatter vischnancas da Camuns, da Tersnaus, da Surcasti e d'Uors-Peiden a la nova vischnanca da Suraua? Questa tenuta ha permess da chattar constantamain soluziuns individualisadas per la cooperaziun, en spezial per la scola. La fusiun ad ina vischnanca da Lumnezia cumprova ina giada dapli che Voss spiert progressiv è anc adina avant maun. La fusiun vegn a far traglischar il sulegl anc pli ferm en la vallada da la glisch!

L'enconuscent scriptur franzos Antoine de Saint-Exupéry ha ditg ina giada: I n'è betg tia incumbensa da prevair il futur, mabain da pussibilitar il futur. Cun la fusiun pussibilitais Vus in futur comunabel! Viva la vallada da la glisch, viva la Lumnezia rumantscha – viva la nova vischnanca da Lumnezia!!!